

เครื่องเขินล้านนา LANNA LACQUER WARE

ดระกุลพันธ์ พัทธเมธา*
Tragoonphan Patcharametha*

สาขาวิชาออกแบบอุตสาหกรรม คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
Industrial Design Division, Faculty of Arts and Architecture,
Rajamangala University of Technology Lanna.

*Corresponding author, e-mail: hounktp@gmail.com

Received: September 28, 2018; Revised: November 28, 2018; Accepted: January 7, 2019

บทคัดย่อ

งานหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวไทยทางภาคเหนือตอนบน หรือชาวไทยล้านนานั้น มีงานศิลปหัตถกรรมที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองอย่างหนึ่งก็คือ งานเครื่องเขิน

เครื่องเขิน หมายถึง ภาชนะ เครื่องใช้ ขึ้นรูปด้วยไม้ไผ่สานและนำมาเคลือบด้วยยางรัก หลังจากนั้นนำมาตกแต่งลวดลายให้สวยงามด้วยเทคนิคการเขียนลายแบบต่าง ๆ โดยผลิตจาก ชุมชนชาวเชียงใหม่ที่มีเชื้อสายชาวไทยเขินมาแต่โบราณ คุณค่าของงานหัตถกรรมเครื่องเขินล้านนา จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์รักษาไว้ ซึ่งจะบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาต่าง ๆ ทางด้าน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและความเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีตที่สามารถนำข้อมูลหลักฐาน ใช้อ้างอิงได้ทางด้านวิชาการ ได้แก่ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของงานเครื่องเขิน รูปแบบ งานเครื่องเขินและการตกแต่งลวดลายเครื่องเขินที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวล้านนา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ และมีคุณค่าต่อคนรุ่นหลังได้ศึกษาภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้ของบรรพบุรุษ

คำสำคัญ: หัตถกรรม เครื่องเขิน ล้านนา

Abstract

Thai folk handicrafts of the upper northern region or Lanna Thai people have their own unique handicraft artwork, the lacquer ware. Lacquer ware is valuable for conservation. It tells the story of the culture, tradition and way of life in the past. Used as a reference for academic, history, form and decorative patterns of lacquer ware a local identity. It will be useful and valuable to later generations to study the knowledge of the ancestors.

Keywords: Craft, Lacquer Ware, Lanna

บทนำ

พื้นที่ทางภาคเหนือของประเทศไทย ในสมัยโบราณกาลหรือที่กล่าวกันว่าดินแดนอาณาจักรล้านนา โดยมีเมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางนั้น ศรีศักร วัลลิโภดม [1] ได้กล่าวว่า ล้านนา หมายถึง ดินแดนกว้างใหญ่ไพศาลบริเวณที่เป็นภาคเหนือของประเทศไทยทุกวันนี้ โดยมีเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางมาแต่สมัยแรก ๆ และเป็นชื่อที่มีอยู่คู่กันมากับล้านช้างที่หมายถึง ดินแดนตอนเหนือของลาว มีเมืองหลวงพระบางเป็นศูนย์กลาง พื้นที่อาณาจักรล้านนาในปัจจุบันประกอบด้วย 8 จังหวัด ภาคเหนือตอนบนของประเทศ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ และน่าน ซึ่งมีประเพณีและวัฒนธรรมอันหลากหลายที่แสดงออกทางลักษณะของอาหารการกิน เครื่องมือของใช้ เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยรวมถึงพืชสมุนไพรพื้นบ้านที่ใช้ในการรักษาโรค มีลักษณะเฉพาะตัวเป็นของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านหัตถกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นในวิถีชีวิตของชาวล้านนา เช่น งานไม้แกะสลัก งานเครื่องปั้นดินเผา งานเครื่องเงิน งานสิ่งทอ งานกระดาษสา งานหัตถกรรมเครื่องจักสาน ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งในบรรดางานหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวไทยทางภาคเหนือตอนบน หรือชาวไทยล้านนานั้น มีงานศิลปหัตถกรรมที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง อย่างหนึ่งก็คือ งานเครื่องเงิน

คำว่า “เครื่องเงิน” ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือ [2] ได้กล่าวว่า เป็นภาชนะเครื่องมือของใช้ที่ผลิตขึ้นโดยชาวเชียงใหม่ที่มีเชื้อสายสืบมาจากชาวไทยเขินมาแต่โบราณ เครื่องเงิน คำนี้ น่าจะบัญญัติขึ้นโดยคนไทยภาคกลางและข้าราชการจากส่วนกลางที่ขึ้นมาอยู่ในภาคเหนือ เมื่อประมาณ 100 ปีที่แล้ว เพราะว่า คำนี้มีได้ปรากฏอยู่ในภาษาพื้นถิ่นในเชียงใหม่ และชาวเชียงใหม่แต่เดิมก็ได้มีศัพท์เรียกที่จำกัดความเฉพาะเช่นนี้ ที่ใกล้เคียงที่สุดจะเรียกเป็นวลีว่า

“คัวฮักคัวหาง” ไทเขิน คือ ชนพื้นเมืองหรือคนไทที่อยู่ในลุ่มแม่น้ำเขินในแคว้นเชียงตุง เป็นชนกลุ่มหนึ่งในตระกูลไทลื้อ ออกเสียงพื้นเมืองว่า “ชิน” ซึ่งแปลว่าย้อนขึ้น ชัดขึ้น หรือฝืน เพราะว่าแม่น้ำสายนี้ไหลย้อนขึ้นทางเหนือก่อนที่จะรวมเข้ากับแม่น้ำโขง ปัจจุบันเชียงตุงอยู่ในรัฐฉานตะวันออกของสหภาพพม่า

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของงานเครื่องเงินล้านนา
- 2) เพื่อศึกษารูปแบบและเทคนิคการตกแต่งลวดลายของงานเครื่องเงินล้านนา

วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเอกสาร ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของงานเครื่องเงินล้านนา
 - 2) กำหนดประชากร ผู้ผลิตและจำหน่ายงานเครื่องเงินในจังหวัดเชียงใหม่ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบเจาะจง ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายงานเครื่องเงินชุมชนวัดนั้น ทาราม ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นชุมชนเริ่มแรกในการผลิตงานเครื่องเงินในอดีตจนถึงปัจจุบัน
 - 3) ลงพื้นที่แหล่งผลิตและจำหน่ายงานเครื่องเงิน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและบันทึกภาพเกี่ยวกับรูปแบบและเทคนิคการตกแต่งลวดลายของงานเครื่องเงินล้านนา
 - 4) การวิเคราะห์งานเครื่องเงิน โดยใช้กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมให้เกิดความยั่งยืนและเกิดคุณค่ามี 4 ประการ ดังนี้
- 4.1 คุณค่าความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity Values) ประเพณีวัฒนธรรม และความเชื่อของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาแต่อดีตเปรียบเสมือนองค์ความรู้และภูมิปัญญาของสังคมนั้นที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตตาม

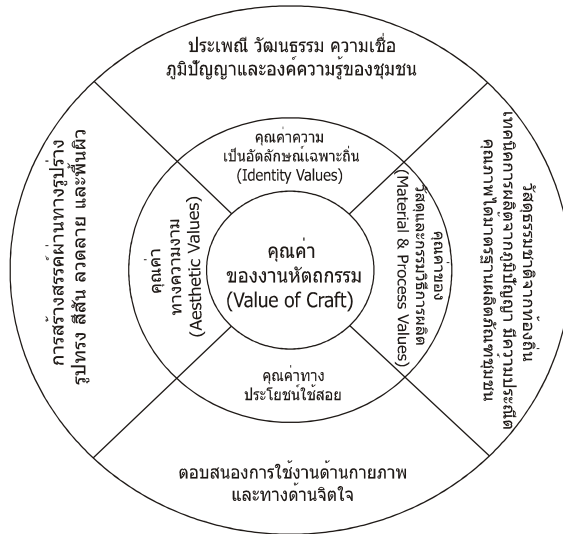
สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของอาหารการกิน เครื่องมือของใช้ เครื่องแต่งกาย และที่อยู่อาศัยรวมถึงพืชสมุนไพรพื้นบ้านที่ใช้ในการรักษาโรค มีลักษณะเฉพาะตัวเป็นของตนเอง ซึ่งการสร้างสรรค์งานหัตถกรรมสามารถนำภูมิปัญญาและเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่มีลักษณะเด่นเฉพาะตัว น่าสนใจ และมีคุณค่าแสดงออกถึงความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่นนั้น เพื่อสื่อสารให้ผู้บริโภคได้รับทราบถึงคุณค่าของงานหัตถกรรมที่มีลักษณะเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของตนเอง

4.2 คุณค่าของวัสดุและกรรมวิธีการผลิต (Material and Process Values) คุณค่าของวัสดุธรรมชาติภายในท้องถิ่นที่เกิดขึ้นเฉพาะภายในแหล่งพื้นที่นั้น เจริญเติบโตได้ดีในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ มีคุณสมบัติพิเศษ มีสีสันทัน และพื้นผิวเฉพาะตัว สามารถนำมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตเครื่องมือใช้สอยสูงงานหัตถกรรมซึ่งผลิตจากวัสดุธรรมชาติของท้องถิ่น รวมถึงกรรมวิธีการผลิต เทคนิคเฉพาะในการผลิตด้วยทักษะฝีมือและความชำนาญจากภูมิปัญญาที่มีการถ่ายทอดกันมารุ่นสู่รุ่น มีความประณีตและมีคุณภาพตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ได้กำหนดไว้ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความมั่นใจให้กับผู้บริโภค

4.3 คุณค่าทางความงาม (Aesthetic Values) ผู้สร้างสรรค์งานหัตถกรรมจะพิจารณาความงาม จากการแสดงออกผ่านทางรูปร่าง รูปทรง สี สัน ลวดลาย พื้นผิว ที่เกิดจากการประสานกลมกลืนกันขึ้นมา ซึ่งเป็นผลมาจากแรงบันดาลใจสิ่งที่ได้เรียนรู้จากธรรมชาติและสภาพแวดล้อมรวมถึงลักษณะการใช้งานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และนำมาออกแบบสร้างสรรค์ถ่ายทอดลงสู่ผลงาน ที่แสดงออกถึงคุณค่าทางความงามและคุณค่าทางศิลปะของตนเองในแต่ละสังคมชุมชนที่แตกต่างกัน เพื่อกระตุ้นอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ มีความประทับใจและดึงดูดให้นำมาใช้สอย

4.4 คุณค่าทางประโยชน์ใช้สอย (Functional Values) ตอบสนองความต้องการเพื่ออำนวยความสะดวกในการใช้งานทางด้านกายภาพทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ได้แก่ ขนาดสัดส่วนของผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับการใช้งาน มีความปลอดภัย แข็งแรงตามอายุการใช้งาน และประโยชน์ใช้สอยทางด้านจิตใจสร้างให้เกิดความรู้สึกพึงพอใจของผู้บริโภคเมื่อแรกพบเห็น ได้แก่ มีความน่าสนใจเป็นเอกลักษณ์ ความมีคุณค่ามากกว่าราคาที่จำหน่าย ความน่าเชื่อถือในชิ้นงานหัตถกรรม และแสดงถึงภาพพจน์ความมีสถานะของผู้ใช้

การสร้างสรรค์ผลงานหัตถกรรมที่ก่อให้เกิดคุณค่า 4 ประการ ได้แก่ คุณค่าความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น คุณค่าของวัสดุและกรรมวิธีการผลิต คุณค่าทางความงาม และคุณค่าทางประโยชน์ใช้สอย ที่ได้กล่าวมานั้นจะต้องนำมาประสานบูรณาการอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนา งานหัตถกรรมให้เกิดคุณค่าเกิดความยั่งยืน และเพิ่มมูลค่าของงานหัตถกรรมให้กับชุมชน

ภาพที่ 1 แสดงแผนภูมิกรอบแนวคิดคุณค่าของงานหัตถกรรม

ที่มา: ตระกูลพันธ์ พัทธเมธา. (2559, มกราคม-มิถุนายน). ผลกระทบที่หัตถกรรมกับการพัฒนาสู่สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปะ. 36(1): 67-80.

ผลการวิจัย

เครื่องเขินในภาษาอังกฤษเรียกว่า Lacquer Ware ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 [3] ได้ให้ความหมายว่า เครื่องสานที่ทำจากผิวไม้ไผ่ซึ่งนำมาเรียงแล้วทำเป็นโครง ฉาบด้วยรักสมุกหรือรักชาดเพื่อกันน้ำรั่วซึม ไทยได้รับวิธีการทำมาจากไทเขินซึ่งอยู่ในยูนนาน ตอนใต้ จึงเรียกว่า เครื่องเขิน และมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเครื่องเขิน ไว้ดังนี้

ศรีประพันธ์ ฟุ้งเกียรติ [4] ได้ให้ความหมายว่า เครื่องใช้สอยที่ทำขึ้นโดยวิธีการเฉพาะอย่างหนึ่ง ใช้วัตถุดิบประเภทไม้หรือไม้ไผ่ทำเป็นส่วนมาก หรืออาจใช้วัตถุดิบอื่น ๆ ทำเป็นรูปเครื่องใช้สอยต่าง ๆ ขึ้นตามต้องการแล้วใช้กรรมวิธี ตกแต่งสำเร็จรูปให้บริบูรณ์และสวยงาม โดยการใช้ยางรัก สีชาด มุก ทองคำเปลว หรือ เงินเปลว เป็นวัตถุดิบสำคัญในการทำ

หัตถนา ปฐมสุข และสุวิภา พงษ์ป่วน [5] ได้ให้ความหมายว่า เครื่องจักสานที่มีการขึ้นโครงร่างด้วยไม้ไผ่ ไม้ หรือวัสดุอื่น ๆ เมื่อเป็นรูปร่างต่างๆ ตามต้องการแล้วจะใช้ยางรักทาให้ทั่วแล้วตกแต่งด้วยลวดลายที่ทำจากสีชาด มุก ทองคำเปลว ฯลฯ

วิถี พานิชพันธ์ [6] ได้กล่าวว่า การนำเครื่องจักสานมาเคลือบด้วยยางรัก การเคลือบยางรัก ทำให้มีความคงทน กันน้ำและความชื้นและทำให้พื้นผิวเงางาม วิธีการทายางรักมีหลากหลาย ๆ ชั้น ชั้นแรก ๆ จะทำหน้าที่ยึดโครงสร้างให้เกิดความมั่นคง ชั้นต่อๆ ไปเป็นการตกแต่งผิวภาชนะให้เรียบ ชั้นสุดท้ายเป็นการตกแต่งให้สวยงาม เช่น การเขียนลวดลาย การปิดทอง การชุบผิวให้เป็นร่องลึกแล้วฝังรักสีที่ต่างกัน นิยมใช้รักสีดำและสีแดงตกแต่ง มีการปั้น กด หรือพิมพ์ให้เป็นลวดลาย

วิบูลย์ ลีสุวรรณ [7] ได้ให้ความหมายว่า ภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่สานด้วยตอกไม้ไผ่

หรือทำด้วยไม้ไฟให้เป็นรูปทรงขึ้นก่อนแล้วเคลือบด้วยรัก ทาด้วยรักผสมชาด อาจเขียนลวดลายประดับตกแต่งด้วยทองคำเปลวหรือสีต่าง ๆ โดยการขีดหรือขุดผิวแล้วถมสี เรียกว่า ชักเส้นไหม

สรุปได้ว่า เครื่องเขียน หมายถึง ภาชนะเครื่องใช้ หรือชิ้นงานที่มีโครงสร้างขึ้นรูปด้วยไม้ไฟสาน ไม้จริง หรือวัสดุอื่น ๆ และนำมาเคลือบด้วยยางรักหลาย ๆ ชั้นจนเรียบ หลังจากนั้นนำมาตกแต่งลวดลายให้สวยงาม ด้วยเทคนิคการเขียนลายแบบต่าง ๆ โดยผลิตจากชุมชนชาวเขียงใหม่ที่มีเชื้อสายชาวไทยเขินมาแต่โบราณซึ่งเรียกงานเครื่องเขียนว่า “ควัฮักควัหวาง” เป็นภาษาพื้นถิ่นของชาวล้านนาอ่านออกเสียงว่า “ควัฮักควัหวาง” หมายถึง เครื่องใช้ที่เคลือบด้วยรักและชาด รูปแบบของเครื่องเขียนที่รู้จักและแพร่หลายมีลักษณะเด่นเฉพาะของเครื่องเขียนล้านนา ได้แก่ ปุง มีโครงสร้างเป็นเครื่องสานคล้ายกล่องข้าวเหนียวตัวของปุงมีลักษณะอ้วนป่องมีก้นสี่เหลี่ยมใช้สำหรับเก็บเมล็ดพันธุ์พืชและของใช้ส่วนตัวชิ้นหมาก หรือภาษาไทยกลางเรียกว่า เขียนหมากมีโครงสร้างเป็นไม้ไฟสานและขัดเป็นทรงกระบอกกลม ขันดอก เป็นพานใส่ดอกไม้และเครื่องเซ่นไหว้ของชาวล้านนา ขันโตก เป็นภาชนะรองถ้วยใส่อาหารมีรูปทรงกลมเป็นไม้สักกลึง ขันโอ เป็นภาชนะสำหรับใส่ของหลายประเภทในพิธีกรรมและการไปทำบุญหีบผ้าไหม สำหรับใส่เสื้อผ้าในการย้ายบ้าน มีรูปทรงแปดเหลี่ยมยาวสำหรับใส่ผ้าพับมีฝาปิด

งานหัตถกรรมเครื่องเขียนล้านนา

งานหัตถกรรม เป็นผลงานสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ที่มีคุณค่า ทำจากวัสดุธรรมชาติและใช้เครื่องมือพื้นบ้านในการผลิตด้วยทักษะฝีมือและความชำนาญที่ได้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดเป็นผลงานหัตถกรรมที่มีคุณค่าเพื่อนำมาใช้งานให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์

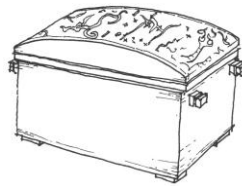
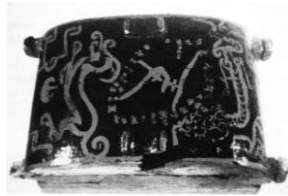
และศิลปวัฒนธรรมของงานหัตถกรรมในท้องถิ่นนั้น งานหัตถกรรมเครื่องเขียนล้านนาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์รักษาไว้ซึ่งจะบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาต่าง ๆ ในอดีตที่มีคุณค่าต่อคนรุ่นหลังได้ศึกษาภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้ของบรรพบุรุษ

1) **เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของงานเครื่องเขียน** ตามหลักฐานโบราณวัตถุที่ค้นพบงานเครื่องเขียนนั้นมีจุดกำเนิดมาจากจีน โดย Fuxing Huang Lau Deng [8] ได้กล่าวว่า บรรพบุรุษของชาวจีนเริ่มทำเครื่องเขียนเมื่อประมาณ 7000 ปีที่แล้ว ซึ่งในปี ค.ศ. 1978 ได้มีการค้นพบเครื่องเขียนโบราณ ได้แก่ ซาม และกล่องยาสูบเคลือบด้วยยางรักสีแดง ของพวก Hemudu ขุดพบที่ Yuyao, Zhejiang Province และได้นำมาวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ผลปรากฏว่า วัสดุที่เคลือบผิวบนชิ้นงานเครื่องเขียน คือ สารเคลือบเงาที่ได้จากธรรมชาติ งานหัตถกรรมเครื่องเขียนมีความเจริญรุ่งเรืองถึงห้าศตวรรษซึ่งเริ่มต้นในยุคสงครามรัฐช่วง 475 B.C. ถึง 221 B.C. ในยุคหลังราชวงศ์ฮั่น (Han Dynasty) งานเครื่องเขียนมีการเปลี่ยนแปลงมาก การผลิตงานเครื่องเขียนขยายตัวเพิ่มมากขึ้น และเป็นหนึ่งในอาชีพหลักทางเศรษฐกิจในช่วงเวลานั้น จึงมีการกำหนดใช้ระเบียบวิธีการผลิตงานเครื่องเขียน ซึ่งสอดคล้องกับบันทึกเกี่ยวกับประวัติงานเครื่องเขียนของ “The ancient Chinese Sage of Zhuang Zi” ได้กล่าวว่า ใช้เป็นระเบียบในการผลิตงานเครื่องเขียน เนื่องจากกระบวนการผลิตงานเครื่องเขียนมีความซับซ้อนมาก ทำให้จำเป็นต้องมีแรงงานที่แข็งแรงและชั่วโมงการทำงานยาวนานขึ้น จึงทำให้งานเครื่องเขียนมีราคาแพงมาก และมีรูปแบบผลิตภัณฑ์หลากหลายมาก เช่น งานเครื่องเรือน เครื่องมือของใช้ งานศิลปะเครื่องดนตรี อุปกรณ์ในพิธีกรรมฝังศพ และอาวุธ ซึ่งการที่เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย เพราะงาน

เครื่องเขินมีความสวยงามเป็นมันเงา น้ำหนักเบา การดูแลรักษาทำความสะอาดง่าย ทนความร้อน ทนต่อการถูกร่อน และมีการตกแต่งผิวงาน เครื่องเขินโดยการฝังวัสดุอื่น หรือการเขียนสีด้วย วัสดุต่าง ๆ ได้อย่างสวยงาม

งานเครื่องเขินโดยปกติทั่วไปจะเคลือบผิว ชิ้นงานด้วยยางรักสีดำ และตกแต่งลวดลาย ด้วยยางรักสีแดง หรือเคลือบผิวชิ้นงานด้วย ยางรักสีแดง และตกแต่งลวดลายด้วยยางรักสีดำ ซึ่งมีการขุดพบเครื่องเขินจำนวนประมาณ 220 ชิ้น ในสุสาน Zeng Houyi, Hubei Province พบว่า เป็นงานเครื่องเขินในยุคแรกอยู่ในสมัย ราชอาณาจักรฉู่ (Chu Kingdom) ยุคสงครามรัฐ และ Lung-huei Sung [9] ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า งานเครื่องเขินมีประวัติการพัฒนาที่ยาวนาน อยู่ในจีน โดยสามารถแบ่งตามวิธีการการตกแต่ง พื้นผิวของชิ้นงานเครื่องเขินได้ 3 แบบ ดังนี้ (1) การแกะสลักเคลือบยางรัก (Carved Lacquer)

เรียกว่า “Tiao Chi” คือ การแกะสลักชิ้นงาน ตามแบบที่ต้องการหลังจากนั้นเคลือบด้วยยางรักสีแดง ซึ่งบางครั้งเรียกว่า การแกะสลักแดง (Carved Red) หรือ “Ti-Hung” (2) การเขียนด้วยยาง รักสี (Painted Lacquer) เรียกว่า “Tsai-Hwei” เทคนิคนี้พัฒนาโดย Chou Chu of Yang-Chou ในสมัยปลายราชวงศ์หมิง (Ming Dynasty) เป็นการเขียนหรือระบายด้วยยางรักสีต่าง ๆ ลงบน พื้นผิวยางรักที่เคลือบอยู่บนชิ้นงานเครื่องเขิน หรือการฝังประดับตกแต่งด้วยหยก หินสี โมรา หรือมุกลงบนพื้นผิวชิ้นงาน (3) การขุดลายฝัง ยางรัก (Filled Lacquer) คือ การขุดเจาะร่องบน ผิวชิ้นงานที่เคลือบยางรักให้เกิดลวดลายต่าง ๆ จากนั้นใช้ยางรักสีอุดฝังลงไปในเรื่องลาย ทิ้งให้ แห้งแล้วนำมาขัดจนกระทั่งเรียบเสมอกันเป็นพื้น ผิวเดียวกัน การผลิตงานเครื่องเขินของจีนมี ความเจริญรุ่งเรืองที่สุดในช่วงสมัยราชวงศ์หมิง และราชวงศ์ชิง (Ching Dynasty)

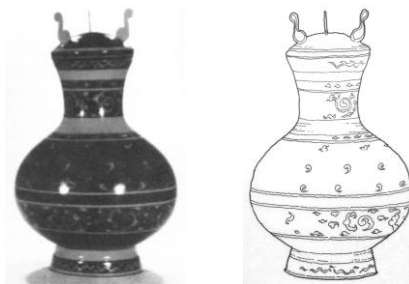
ภาพที่ 2 แสดงฝาหีบใส่เสื้อผ้าเคลือบด้วยยางรักสีดำและเขียนลายด้วยรักสีแดงสมัยอาณาจักรฉู่ (Chu Kingdom) ในยุคสงครามรัฐ (Warring States Period)

ที่มา: ปรับปรุงเพิ่มเติมจาก Fuxing Huang Lau Deng. (1999). *Chinese Fine Arts*. Beijing: Culture and Art Publishing House. p. 149.

ภาพที่ 3 แสดงแจกันไม้รูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสเคลือบด้วยยางรักสีดำและเขียนลายด้วยรักสีต่าง ๆ สมัยราชวงศ์ฮั่น (Han Dynasty) ขุดพบในหลุมฝังศพที่ Mawang-tui, Changsha, Hunan.

ที่มา: ปรับปรุงเพิ่มเติมจาก Michael Sullivan. (1984). *The Arts of China*. (Third Edition). USA.: University of California Press. p. 71.

ภาพที่ 4 แสดงแจกันรูปทรงกลมเคลือบด้วยยางรักสีดำและเขียนลายด้วยรักสีสมัยราชวงศ์ฮั่น (Han Dynasty)

ที่มา: ปรับปรุงเพิ่มเติมจาก Fuxing Huang Lau Deng. (1999). *Chinese Fine Arts*. Beijing: Culture and Art Publishing House. p. 148.

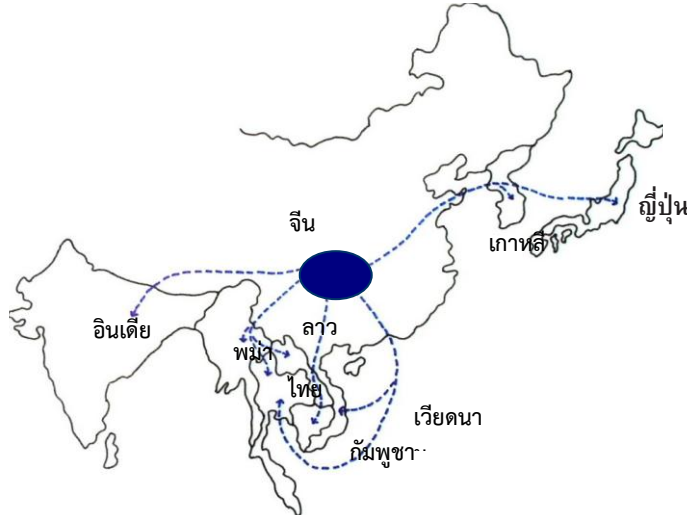

ภาพที่ 5 แสดงกล่องไม้แกะสลักเคลือบด้วยยางรักสีดำและสีแดง แกะสลักเป็นรูปทิวทัศน์นฤคุไบไม้ผลิ (Chun) และตัวอักษรที่มีความหมายถึง “ชีวิตที่ยืนยาว” สมัยราชวงศ์ซิง

ที่มา: ปรับปรุงเพิ่มเติมจาก Lung-Huei Sung. (n.d.). *Chinese Art Treasures*. Taiwan: Mao Chi-kuo Tourism Bureau. p. 25.

และวีรพันธ์ นิลदानวงศ์ และศรีประพันธ์ ฟุ้งเกียรติ [10] ได้กล่าวถึง การขยายตัวของเครื่องเงินจากจีนสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ว่าจุดเริ่มต้นน่าจะเริ่มจากจีนตอนใต้ หรือตะวันออกเฉียงใต้ เพราะเคยเป็นราชธานีของราชวงศ์แรก ๆ ของจีน ก่อนแมนจูจะปกครองจีน และเป็นภูมิภาค

ที่ต้นรักเจริญเติบโตได้ดี ส่วนการขยายตัวเข้าประเทศไทย ครั้งแรกน่าจะเป็นทางบก รัฐฉานมาทางลำนาไปจนถึงสุโขทัย อโยธยา หรืออีกทางหนึ่งอาจจะผ่านช่างจีนมาทางการค้าสำเภาในสมัยอยุธยาก็ได้

ภาพที่ 6 แสดงเส้นทางการขยายตัวงานเครื่องเงินจากจีนสู่ประเทศต่าง ๆ

ที่มา: ปรับปรุงเพิ่มเติมจาก วีรพันธ์ นิลदानวงศ์, และศรีประพันธ์ ฟุ้งเกียรติ. (ม.ป.ป.). เครื่องเงิน. เชียงใหม่: ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือ. หน้า 5.

สรุปได้ว่า ประวัติความเป็นมาของเครื่องเงินน่าจะมีจุดกำเนิดมาจากจีน เนื่องจากมีการค้นพบเครื่องเงินโบราณที่มีอายุเก่าแก่หลายพันปี ในยุคราชวงศ์ตัน ๆ ของจีนเป็นหลักฐานยืนยันได้ และมีการขยายตัวของเครื่องเงินลงมาทางตอนใต้ และตะวันออกเฉียงใต้ของจีนสู่ประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชีย ได้แก่ ประเทศเกาหลี ญี่ปุ่น อินเดีย พม่า ไทย ลาว เวียดนาม และกัมพูชา โดยมีการถ่ายทอดกรรมวิธีเทคนิคการทำเครื่องเงินลักษณะต่าง ๆ ในแต่ละช่วงเวลาของประวัติศาสตร์อันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น การทำสงครามขยายอาณาจักรโดยกวาดต้อนเชลยศึกที่เป็นช่างฝีมือไปดินแดนของตน การส่งเครื่องบรรณาการให้กับอาณาจักรที่มารุกราน การถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมให้กับ

มิตรประเทศ หรือการค้าการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกันทั้งทางบกและทางน้ำ

ส่วนประวัติความเป็นมาของเครื่องเงินลำนานั้น มีข้อสันนิษฐานว่า วิธีการทำเครื่องเงินได้รับการถ่ายทอดจากชาวไทยจีน ซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองอาศัยอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำเขินติดแคว้นเชียงตุงในรัฐฉานตะวันออกเฉียงใต้ของพม่าในปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ เรื่องราวประวัติศาสตร์ของอาณาจักรลำนาที่เกี่ยวข้องกับงานเครื่องเงิน ไว้ดังนี้

ศรีประพันธ์ ฟุ้งเกียรติ [4] ได้กล่าวว่า เครื่องเงินนี้เราเรียกชื่อกันตามนามของเผ่าชนผู้ประดิษฐ์ คือ ไทยเขินทางเชียงตุงนั่นเอง ชนเผ่านี้เป็นเชลยที่ถูกกวาดต้อนมาเมื่อประมาณ

200 ปีก่อน โดยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ในขณะที่พระองค์ยังไม่ได้ครองราชสมบัติ และดำรงตำแหน่งแม่ทัพไปตีเวียงจันทน์ จึงได้นำเอาเชลยเหล่านั้นมา และได้ตั้งรกรากอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่และถ่ายทอดวิชาหัตถกรรมนี้ให้กับชาวเชียงใหม่

สรวิชาติ อ่องสกุล [11] ได้กล่าวว่า ในปี พ.ศ. 2325 พระเจ้ากาวิละเริ่มดำรงตำแหน่งเจ้าเมืองเชียงใหม่ เมืองเชียงใหม่ขณะนั้นเป็นเมืองร้างและยังอยู่ในเขตอิทธิพลของพม่า ปัญหาของพระเจ้ากาวิละในขณะนั้น คือการขาดแคลนกำลังคนเป็นสภาพ “ไพร่ก็หายากนัก” พระเจ้ากาวิละได้ฟื้นฟูล้านนาให้รุ่งเรืองดังสมัยราชวงศ์มังราย โดยการเริ่มต้นสะสมกำลังคนในยุคที่เรียกว่า “เก็บผักใส่ซ้าเก็บข้าใส่เมือง” วิธีการที่พระเจ้ากาวิละใช้วิธีแรก คือ เกลี้ยงกล่อมหัวเมืองต่าง ๆ ในแถบหัวเมือง ด้านแม่น้ำสาละวิน และสิบสองปันนาเมื่อเกลี้ยงกล่อมสำเร็จก็จะกวาดต้อนผู้คนมาไว้ในเมืองเชียงใหม่สำหรับเมือง ที่เกลี้ยงกล่อมไม่สำเร็จก็จะใช้วิธีทำสงคราม ผู้คนที่ถูกกวาดต้อนมาไว้ที่เมืองเชียงใหม่จะมีฐานะเป็นไพร่ หรือทาส และสรวิชาติ อ่องสกุล [11] ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับการกำหนดประเภทของไพร่ที่ถูกกวาดต้อนมาหากเป็นช่างฝีมือหรือไพร่ชั้นดีจะกำหนดให้อยู่ในเมือง เช่น เขินที่หายยาอยู่ระหว่างกำแพงเมืองชั้นในและกำแพงเมืองชั้นนอกด้านทิศใต้อพยพมาจากเชียงตุงเชี่ยวชาญการทำเครื่องเงิน

วิถี พานิชพันธ์ [6] ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ในยุคการฟื้นฟูบ้านเมืองล้านนารัชสมัยของเจ้ากาวิละ การอพยพชาวไทหลายเผ่าให้เข้ามาอยู่ร่วมกันในเขตเมืองเชียงใหม่ ซึ่งในเวลานั้นแทบจะกลายเป็นเมืองร้าง คนไทยกลุ่มหนึ่งก็คือชาวไทยเขิน ซึ่งเป็นที่มาของคำว่า เครื่องเงิน ไทยเขินเป็นกลุ่มชนตระกูลไทยลื้ออาศัยอยู่ในเขตเมืองเชียงตุง และตั้งชุมชนหนาแน่นที่บริเวณลุ่มแม่น้ำชีนที่เรียกในปัจจุบันว่าน้ำเขิน (แม่น้ำที่ไหลย้อนขึ้นทิศเหนือ) กลุ่มไทยลื้อลุ่มน้ำเขินจึงถูกเรียกว่า

ชาวไทยเขิน ในกลุ่มชาวไทยเขินที่อพยพมาอยู่เมืองเชียงใหม่ ล้วนแต่เป็นช่างฝีมือทั้งสิ้น มีความชำนาญในการทำเครื่องเงิน เครื่องโลหะ งานทอผ้า งานกระดาษ งานจักสาน และการล่องเรือเมื่อมาถึงเชียงใหม่แล้วถูกจัดให้อยู่รวมกันด้านทิศใต้ของกำแพงเมืองเชียงใหม่

นอกจากนี้ สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงกล่าวไว้ในเรื่องเที่ยวพม่า พ.ศ. 2478 ว่า “ได้ความรู้แปลกในโบราณคดี เนื่องด้วยเรื่องทำของล่องเรือในเมืองพม่าอย่างหนึ่งจะกล่าวไว้ตรงนี้ด้วย ฉันได้เห็นในหนังสือพงศาวดารพม่าฉบับหนึ่งว่าวิชาทำของล่องเรือนั้น พระเจ้าหงสาวดีบุเรงนองได้ไปจากเมืองไทย คือว่าได้ช่างรักไทยไปเมื่อตีกรุงศรีอยุธยาได้ใน พ.ศ. 2112 ถ้าจริงดังว่าก็พึงสันนิษฐานว่าครั้งนั้นได้ไปแต่วิธีทำรัก “น้ำเกลี้ยง” กับทำ “ลายรดน้ำ” จึงมีของพม่าทำเช่นนั้นแต่โบราณ แต่วิธีที่ชุบพื้นรักลงไปเป็นรูปภาพและลวดลายต่าง ๆ นั้นพวกช่างชาวพุกามเขาบอกฉันว่าเพิ่งได้วิธีไปจากเมืองเชียงใหม่เมื่อชั้นหลัง” [10]

และไกรสิทธิ์ นิรมานเหมินทร์ ปราชญ์ทางศิลปวัฒนธรรมล้านนา ได้กล่าวว่า ชาวพม่าเรียกภาษาเครื่องเงินว่า “โยนเถ่” ซึ่งแปลว่าเครื่องของคนโยน หรือ คนยวน ซึ่งหมายถึงชาวเชียงใหม่ ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นว่าชาวพม่าอาจมีการทำเครื่องเงินมาก่อนแต่เทคนิคพิเศษที่เรียกว่า โยนเถ่นั้น เกิดหลังจากที่ได้ช่างฝีมือเชียงใหม่ไปเป็นเชลยและเป็นช่างหัตถกรรมในหงสาวดี [2] ซึ่ง Sylvia Fraser Lu [12] ได้กล่าวว่า พมามีเอกลักษณ์การตกแต่งเครื่องเงินลายชุบที่เรียกว่า Yun โดยใช้เหล็กแหลมหรือเหล็กจารที่เรียกว่า “Kauk” นำมาสลักลายลงบนผิวของชิ้นงานจากนั้นร่องที่ถูกสลักไว้ก็จะถูกอุดด้วยสี กล่าวได้ว่า การทำเครื่องเงินเทคนิคโยนเถ่ หรือที่เรียกว่า Yun ของชาวพม่าก็คือเทคนิคการทำลายชุบลงบนชิ้นงานเครื่องเงินของชาวล้านนาที่เรียกว่าการ “ฮายดอก” นั่นเอง

ภาพที่ 7 แสดงงานเครื่องเงินเทคนิคหลายชุดที่เรียกว่า “โยนเต้” ของพุกามในประเทศพม่า

ที่มา: Ralph Isaacs, and T. Richard Blurton. (2000). *Burma and the Art of Lacquer*. Bangkok: River Books. p. 77, 93, 109, 206, 224.

ภาพที่ 8 แสดงภาพวาดของ Noel F. Singer แสดงการปฏิบัติงานของช่างฝีมือชาวพม่าในการทำเครื่องเงิน

ที่มา: Sylvia Fraser Lu. (2000). *Burmese Lacquerwear*. 2nd ed. Bangkok: Orchid Press. p. 14.

จากภาพด้านซ้ายไปขวา ช่างฝีมือชาวพม่า กำลังกลึงภาชนะโครงเครื่องเงินให้เรียบด้วย เครื่องกลึงของพม่า (ภาชนะโครงไม้ไผ่สาน) ถัดมาเป็นช่างฝีมือผู้หญิงสองคน กำลังออกแบบและสลักลวดลายบนพื้นผิวภาชนะโครงเครื่องเงินทรงกระบอก (ภาชนะที่เคลือบด้วยยางรักแล้ว) ช่างผู้ชายที่อยู่ตรงกลางกำลังสานด้วยดอกไม้ไผ่บริเวณปากภาชนะให้แล้วเสร็จเป็นโครงเครื่องเงินที่สมบูรณ์ และช่างสองคนที่อยู่ถัดมากำลังขัดขีดสลักลวดลายบนพื้นผิวโครงเครื่องเงินที่เคลือบด้วยยางรักแล้ว โดยช่างที่อยู่ขวามือสุด ใช้เครื่องมือที่ประดิษฐ์ขึ้นคล้ายวงเวียน สำหรับขัดขีดลวดลายที่เป็นเส้นวงกลมหลาย ๆ เส้นให้ขนานกันบนพื้นผิวของฝาภาชนะโครงเครื่องเงิน ช่างชาว

พม่าจะปฏิบัติงานบริเวณด้านนอกของตัวอาคาร ชั้นเดียวยกพื้นสูงประมาณ 1.00 เมตร ทำจากวัสดุธรรมชาติ ได้แก่ ไม้ ไผ่ ใบบางทางมะพร้าว

และในบันทึกที่วัดปะตอของพม่า ได้กล่าวถึงเรื่องการใช้เครื่องเงินในพุกามซึ่งบอกว่าเครื่องเงินที่ดีที่สุดจะมาจากดินแดนชาวยวนในความหมายของคนพม่า หมายถึง คนในแถบล้านนาทั้งหมด ในช่วงหนึ่งที่ชาวไทยเขินจากลุ่มน้ำเขินได้ถูกกวาดต้อนลงมาอยู่ในเมืองเชียงใหม่ในสมัยเจ้ากาวิละ [10] ซึ่งสอดคล้องกับ Sylvia Fraser Lu [12] ได้กล่าวว่ เครื่องเงินที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในพุกามจะได้รับกรรมวิธีมาจากยวน (Yun) เป็นภาษาไทยใหญ่ (Shan) ที่ใช้เรียกดินแดนล้านนา

ตั้งแต่ยุคนานลงมาจนถึงเชียงใหม่ โดยนักวิชาการส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า คงได้รับวิธีการผลิตผ่านพวกยวนมากก็ได้ ซึ่งน่าจะเป็นไปได้ว่าวิธีทำเครื่องเขินนี้คงได้รับแต่ละกรรมวิธีในคนละช่วงเวลา

สรุปได้ว่า เครื่องเขินล้านนามีข้อสันนิษฐานว่าวิธีการทำเครื่องเขินได้รับการถ่ายทอดจากชาวไทยเขิน ซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองอาศัยอยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำเขินในแคว้นเชียงตุง ราชอาณาจักรตะวันออกของประเทศพม่าในปัจจุบัน ซึ่งในอดีตชาวไทยเขินได้ถูกกวาดต้อนมาที่เมืองเชียงใหม่ ในสมัยพระเจ้ากวิละฟื้นฟูบ้านเมือง และให้ชาวไทยเขินอยู่ในพื้นที่ระหว่างกำแพงชั้นในกับกำแพงชั้นนอกด้านทิศใต้ของเมืองเชียงใหม่ บริเวณชุมชนวัดนันทาราม ตำบลหายยา อำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ในปัจจุบัน

2) รูปแบบเครื่องเขินล้านนา การทำเครื่องเขินของชาวล้านนาในสมัยโบราณนั้น ทำขึ้นเพื่อสำหรับเป็นเครื่องใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน และใช้ในพิธีกรรมทางศาสนา โดยใช้ช่วงเวลาว่างจากการทำไร่ทำนา ซึ่งมีรูปแบบเครื่องเขินโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของทางล้านนา ดังนี้

(1) ชั้นหมาก หรือ เขียนหมาก เป็นภาชนะสำหรับใส่เครื่องกินหมากที่ประกอบด้วย ยาฉุน หมากแห้ง หมากสด ปูน สีเสียด พลุ สมัยก่อนชาวล้านนากินหมากแบบเป็นของกินเล่นจนกลายเป็นกิจกรรมในสังคม ดังนั้นทุกครัวเรือนต่างก็มีชั้นหมาก หรือเขียนหมากประจำบ้าน นอกจากนี้จะมีชั้นหมากใช้สำหรับชีวิตประจำวัน ในด้านพิธีกรรมทางความเชื่อ หรือทางศาสนา ยังใช้ชั้นหมากเป็นองค์ประกอบในพิธีกรรมด้วย นอกจากนี้ในการแสดงสถานภาพ หรือบรรดาศักดิ์ของชนชั้นสูง ต้องมีชั้นหมากเป็นเครื่องแสดงยศฐาบรรดาศักดิ์ เช่นเดียวกับขุนนางภาคกลาง เมื่อมีพระราชทานของใช้แก่เจ้านายตามหัวเมือง ทำให้มีเครื่องยศเพิ่มมากขึ้น จากความสำคัญดังกล่าวเป็นผลให้รูปแบบ และลวดลายของ

ชั้นหมากล้านนามีพัฒนาการออกแบบไปมากมาย ตามแต่รสนิยมและค่านิยมในท้องถิ่นนั้น ๆ ชั้นหมากมีโครงสร้างไม้ไผ่ขัด และสานเคลือบรักและชาด มีขนาดใหญ่กว่าเขียนหมากของภาคอื่น เนื่องจากถูกออกแบบมาสำหรับเก็บใบพลูให้สดอยู่ได้นาน เพราะอากาศทางล้านนาแห้งกว่าที่อื่น จะทำให้ใบพลูเน่าเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน้าแล้ง ชั้นหมากเป็นภาชนะทรงกระบอกประกอบด้วยโครงสร้าง 3 ส่วน คือส่วนล่างเรียกดินชั้น ส่วนกลางเรียกว่าตัวชั้นหรือเอวชั้น และส่วนบนเป็นถาด นอกจากรูปทรงกระบอกจะเป็นที่นิยมแล้ว ชาวล้านนายังพัฒนาโครงสร้าง และรูปทรงอื่น ๆ ขึ้นมากมายมีลักษณะผสมผสานกันระหว่างชั้นดอก ชั้นโตก บางครั้งมีโครงสร้างที่บางบางครั้งโปร่งจนเห็นโครงสร้างภายในได้

(2) หีบผ้า เป็นของใช้สำหรับผู้ชาย เอาไว้ใส่ผ้า เมื่อจะย้ายบ้านไปอยู่กับฝ่ายหญิง เมื่อยังไม่ถึงเวลาใช้มักจะเก็บไว้อย่างดี ชาวล้านนาจะมีโอกาสเห็นกันต่อเมื่อมีการย้ายบ้าน ดังนั้นเพื่อป้องกันการดูแลจากเพื่อนบ้านเจ้าของจึงต้องพิถีพิถันในการสานโครง และการแต้มดอก เพราะถือว่าเป็นเครื่อง เชิดหน้าชูตาของตนในสังคม แสดงถึงรสนิยม และฐานะเจ้าบ่าวในพิธีแต่งงาน โครงสร้างและรูปทรงส่วนใหญ่ใช้โครงสร้างไม้ไผ่สานแต่ต่อมาก็เป็นไม้จริงซึ่งทำให้มีความทนทานมากยิ่งขึ้นมีรูปทรงสี่เหลี่ยม สี่เหลี่ยมตัดมุม ตัวหีบสูงและมีฝา

(3) ชั้นดอก เป็นเครื่องใช้รูปทรงคล้ายพานของทางภาคกลาง ใช้สำหรับใส่ดอกไม้ ข้าวตอก รูป เทียน ถวายพระ เป็นของที่ทำขึ้นใช้ในพิธีกรรมจึงถือกันว่าเป็นของสูงชั้นดอกส่วนใหญ่มีขนาดไม่ใหญ่น้ำหนักเบา ในครัวเรือนหนึ่งอาจมีชั้นดอกหลายชั้น โดยเฉพาะสำหรับบ้านที่มีความเชื่อเรื่องผีปุกป่า ผีบรรพบุรุษที่ต้องใส่เครื่องเซ่นไหว้ โครงสร้างของชั้นดอกล้านนามีลักษณะผสมผสานกัน บางชั้นเป็นเครื่องสานแบบขดบางชั้นเป็นไม้กลึง และบางชั้นก็มี

ทั้งไม้กลึงผสมเครื่องสาน แต่สัดส่วนโครงสร้างของชั้นดอกไม้ว่าจะมีโครงสร้างเป็นอย่างไรก็มีรูปทรงคล้ายกัน คือ มีดินชั้น เอวชั้นและตัวชั้นหรือปากชั้น รูปแบบของช่วงเอวชั้นมีทั้งแบบทึบและแบบโปร่ง (การกลึงไม้ทำเป็นชั้นเล็ก ๆ เรียกว่าซี่ บางที่เรียกชั้นดอกไม้ว่า ชั้นซี่) นิยมเคลือบด้วยรักดำแล้วทาสีแดงภายนอก

(4) ชั้นโตก เป็นที่วางสำหรับอาหารถวายพระ หรือ เจ้านาย และใช้เองภายในครัวเรือน ซึ่งถ้าเป็นของชาวบ้านมักจะทาสีดำเท่านั้น และไม่มีการตกแต่ง หรือมีก็ไม่มาก ชั้นโตกที่ทาสีชาดแดงใช้สำหรับเจ้านายและพระสงฆ์ มีรูปทรงกลมเป็นไม้สักกลึงเรียกว่า

โตก และมีขาเป็นไม้กลึง เรียกว่า ลูกตั้ง (ลูกทรง) 6 หรือ 8 ขา เชื่อมระหว่างตัวโตกและฐาน

(5) ปุง มีโครงสร้างเป็นเครื่องสานคล้ายกล่องข้าวเหนียวตัวของปุงมีลักษณะอ้วนป่องมีกันสัดเหลี่ยม คอคอด ทรงกระบอก มีฝาปิดคล้ายขวดโหลแก้ว ฐานของปุงทำด้วยไม้จริงเป็นกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัส คาดรัดติดกับปุงด้วยเส้นหวายถักยึดกับคอของภาชนะ หน้าที่ใช้สอยสำหรับเก็บเมล็ดพันธุ์พืช และของใช้ส่วนตัว ตัวปุงจะเคลือบด้วยรัก มีการตกแต่งด้วยการวาดดอกไม้ขนาดใหญ่ด้านละ 1 ดอก ส่วนใหญ่เป็นดอกไม้สี่กลีบ บางทีก็เป็นลายในช่องแบบศิลปะจีน [6]

ชั้นหมาก

หรือเขียนหมาก

หีบผ้า

ชั้นโตก

ภาพที่ 9 แสดงรูปแบบเครื่องเงินโบราณ ชั้นหมาก หีบผ้า ชั้นโตก ที่เป็นเอกลักษณ์ของทางล้านนา

ที่มา: ตระกูลพันธ์ พัทธเมธา. (2552). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยกรรมวิธีประยุกต์จากการทำเครื่องเงิน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การออกแบบผลิตภัณฑ์) มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. หน้า 16.

ภาพที่ 10 แสดงรูปแบบเครื่องเงินโบราณ ชั้นดอกไม้ ที่เป็นเอกลักษณ์ของทางล้านนา

ที่มา: Ralph Isaacs, and T. Richard Blurton. (2000). *Burma and the Art of Lacquer*. Bangkok: River Books. p. 81.

ขันชี่

ปุง

ภาพที่ 11 แสดงรูปแบบเครื่องเขียนโบราณ ขันชี่ และ ปุง ที่เป็นเอกลักษณ์ของทางล้านนา

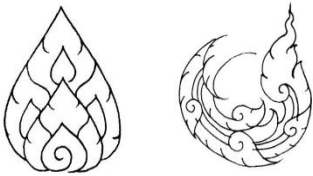

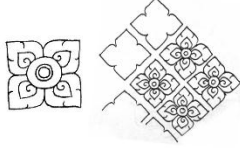
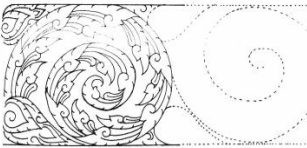

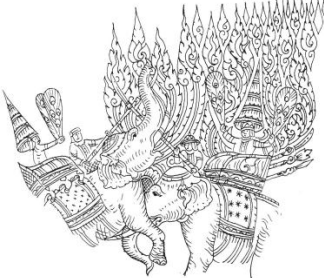
ที่มา: Tanistha Dansilp, and Michael Freeman. (2002). *Thing Thai: Craft and Collectibles*. Bangkok: Asia Books. p. 71, 108.

นอกจากรูปแบบเครื่องเขียนโบราณที่ได้อีกแล้วมานั้น ก็ยังมีเครื่องใช้อื่น ๆ อีกแต่ที่ได้กล่าวมานั้นเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องเขียนล้านนาที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในอดีต ส่วนในปัจจุบันก็ยังมีใช้กันอยู่บ้างแต่ไม่แพร่หลาย เครื่องเขียนที่ใช้ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องเขียนที่มีการประยุกต์รูปแบบให้มีความร่วมสมัยมากขึ้นเพื่อสอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบัน

3) ลวดลายงานเครื่องเขียน การตกแต่งลวดลายเครื่องเขียนโบราณนั้นนิยมเขียนลายเกี่ยวกับธรรมชาติ ซึ่งเรียกว่าการ “แต้มดอก” การเขียนลายจะใช้ชาดเขียนแต่ถ้าเป็นเครื่องเขียนผู้ที่มีฐานะมีฐานะันดร ก็จะใช้ทองคำเปลวปิดบนชิ้นงาน เรียกว่า การทำลายฉลุ (ลายทองรดน้ำ) ลวดลายที่พบเห็นส่วนใหญ่จะเป็นลายก้านขดหรือลายเถาวัลย์ขดไปมา ลายสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด ลายบัวคว่ำบัวหงาย ลายลูกดิ่งหรือลูกกรง ลายดอกไม้สี่กลีบ หกกลีบแปดกลีบวางเป็นเส้นขนานกัน ซึ่งการเขียนลายสอดลายขึ้นอยู่กับการเขียนลายที่มีความชำนาญ และมีจินตนาการอย่างไร นอกจากนี้ยังมีการเขียนลายชุดหรือภาษาล้านนาเรียกว่า “การชಾಯดอก” โดยการใช้เหล็กแหลมชุดลายลงบนผิวชิ้นงานให้เป็นร่องลึกและฝังด้วยรักสีต่าง ๆ ลายเครื่องเขียนล้านนาแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

(1) ลวดลายไทย ซึ่งเป็นลวดลายที่เป็นศิลปะประจำชาติ โดยปรากฏอยู่ในศาสนสถานต่าง ๆ ช่างเขียนลายเครื่องเขียนนำลวดลายไทยแบบต่าง ๆ มาผสมผสานลวดลายและผูกกลายลงบนชิ้นงานเครื่องเขียนนิยมทำเทคนิคลายทองรดน้ำ ซึ่งลายที่ใช้ในการตกแต่งชิ้นงานเครื่องเขียน ได้แก่ ลายกนกเปลว กนกใบเทศ กนกใบกุศ ลายบัว ลายกระจัง ลายประจำยาม ลายรักร้อย ลายเครือเถา ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีลายลักษณะเป็นภาพไทยประกอบลาย เช่น ภาพเรือสุพรรณหงษ์ ภาพยุทธหัตถี ภาพการเล่นดนตรีไทย ภาพสิบสองราศี ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างลายเครื่องเขินล้านนาประเภทลวดลายไทย

รูปแบบลายไทย		
ลายกนกเปลวและลายกนกไบเทศ	ลายห้องสิงห์ ลายกนก ลายหน้ากระดานแบบต่าง ๆ	ลายช่อกนก และ ลายกาบช่อกนก
ลายกระจังฟันปลา	ลายประจำยามหกกลีบซ้อน	ลายประจำยามสี่กลีบ
ลายกนกกำขด	ลายบัวหงาย ลายบัวคว่ำ	ลายกนกกำขด ลายดอกบัวหงาย และดอกบัวคว่ำ
ภาพประกอบลาย ตัวนางเล่นดนตรีไทย	ภาพประกอบลายเรือสุพรรณหงษ์	ภาพประกอบลายยุทธหัตถี

ที่มา: สมหมาย พันธุ์บ้านแหลม. ผู้คัดลอกลาย.

ขันน้ำพานรอง

ขันดอก

จานทรงเหลี่ยม

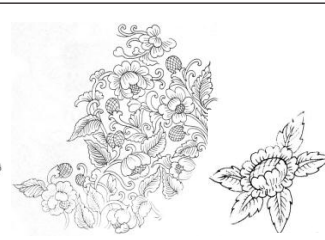
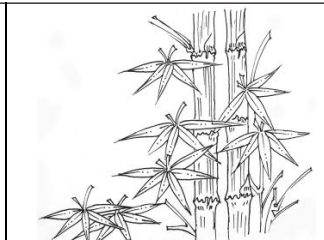

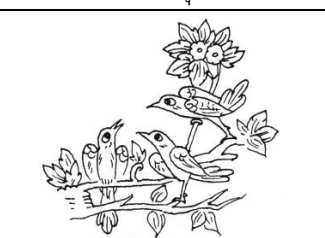

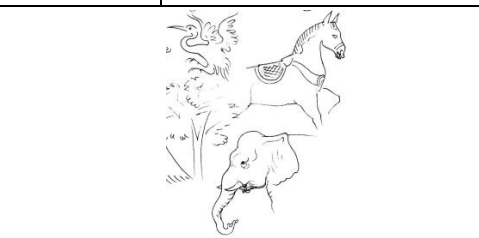
ภาพที่ 12 แสดงตัวอย่างลวดลายไทยบนงานเครื่องเขินเทคนิคลายทองรดน้ำ

ที่มา: ชิงงานเครื่องเขินจากร้านวิชัยกุลเครื่องเขิน. บันทึกภาพโดย ตระกูลพันธ์ พัทธเมธา.

(2) ลวดลายประยุกต์จากธรรมชาติ เป็นการนำรูปแบบลวดลายจากธรรมชาติประยุกต์ใช้ในการออกแบบลายลงบนชิ้นงานเครื่องเงิน ซึ่งนิยมใช้เทคนิคการเขียนสี ลวดลายจากธรรมชาติที่นำมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ ลายดอกไม้ เช่น ดอกกล้วยไม้

ดอกบัว ดอกพวงแสด ดอกชบา ฯลฯ ลายภาพสัตว์ เช่น ฝี่เสื่อ นก ช้าง ม้า ฯลฯ และลายภาพทิวทัศน์ เช่น ภาพในชนบท ภาพช้างลากซุงในป่า เป็นต้น ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงตัวอย่างลายเครื่องเงินล้านนาประเภทลวดลายประยุกต์จากธรรมชาติ

รูปแบบลายประยุกต์จากพืช สัตว์ และสิ่งก่อสร้าง		
ลายดอกบัว	ลายดอกพุดตาน	ลายต้นไผ่
ลายดอกหญ้าและฝี่เสื่อ	ลายนกบนกิ่งไม้	ลายต้นไผ่และนกกกระยาง
ลายบ้านชนบท		ลายภาพสัตว์ต่าง ๆ

ที่มา: สมหมาย พันธุ์บ้านแหลม. ผู้คัดลอกลาย

ดลับทรงกลม

ภาพที่ 13 แสดงตัวอย่างลวดลายประยุกต์จากธรรมชาติบนงานเครื่องเงินเทคนิคการเขียนสี

ที่มา: ชิ้นงานเครื่องเงินจากร้านวิชยกุลเครื่องเงิน. บันทึกภาพโดย ตรีกุลพันธ์ พัทธเมธา.

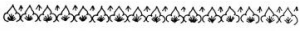

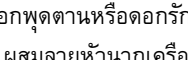

(3) ลวดลายโบราณของล้านนา เป็นการนำรูปแบบจากธรรมชาติมาเขียนเป็นลายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนา เช่น ลายห้วนาก ลายกาบบัว ลายดอกกุตุ ลายดอกพุดตาน ลายดอกมะเขือ ลายดอกกุหลาบ ลายดอกบานชื่น ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งมักจะใช้ในการทำลายชุด

หรือ “การฮายดอก” ของชาวล้านนา นอกจากนี้ยังมีการเขียนลายด้วยชาด ซึ่งชาวล้านนาเรียกว่า “การแต้มดอก” ลายที่เขียน ได้แก่ ลายกำกอก ลายโงยหางไก่ ลายโงยปีกไก่ เป็นต้น ดังแสดงในตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 แสดงตัวอย่างลายชุดหรือการฮายดอกของล้านนา

รูปแบบลายชุดในกลุ่มลายดอกไม้					
ดอกรักร่ำ	ดอกบานชื่น	ดอกกุหลาบ	ดอกกุหลาบ	ดอกบัวบาน	ดอกพื้นเมือง
ดอกแก้ว	ดอกพุดตาน	ดอกพุดตาน	ดอกมะเขือ	ดอกบานใบ	ดอกเกล็ดตะหวา
ดอกประจํายาม	ดอกหญ้า	ดอกกระถิน	ดอกคำแพร	ดอกกุตุเกาะ	
ดอกยี่หุบต่อดอก					
ดอกยี่หุบเครือ					
รูปแบบลายชุดในกลุ่มลายเงาะ					
กุดเงาะเดี่ยว	ลายเงาะขด	ลายเงาะพื้นเมือง (ดอกขด)			
กุดเงาะเครือ	กุดเกาะ				
รูปแบบลายชุดในกลุ่มลายเส้น					
ลายลูกโซ่	ลายเกลียว	ต้นหญ้า			
ลายเส้นขด	ลายตาราง	ต้นข้าว			
ลายก้นหอย	เส้นแหลม				

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รูปแบบลายชุดในกลุ่มลายดอกไม้		
กลีบดอกบัว	กามบัวคำพื้น	กามบัวต่างเงา
ลายบัวหงาย	กามบัวต่างเงา	กามบัวหงาย
กามบัว	กามบัวต่างเงา	กามบัวต่างเงา
รูปแบบลายชุดในกลุ่มลายกนก		
กนกเครือ	กนกเครือคำพื้น	
	หัวนากเครือ	
รูปแบบลายชุดในกลุ่มลายผสม		
กามบัวหัวนาก	หัวนากต่างเงา	
หัวนากเทียบบัว	ดอกพุดตานหรือดอกกรักรเ	ดอกยี่หุบซอนเงา
ดอกประจายามผสมลายหัวนาก	ผสมลายหัวนากเครือ	ดอกคำแพรผสมลายหัวนากเครือ
ดอกมะเขือผสมหัวนาก	ดอกประจายามและดอกกรักผสมลายหัวนากเครือ	

ที่มา: อนุรัตน์ วรธรรมานนท์. ผู้คัดลอกลาย.

ช้นดอก

ภาพที่ 14 แสดงตัวอย่างลวดลายโบราณบนงานเครื่องเขินเทคนิคลายชุดหรือการฮายดอกของล้านนา

ที่มา: Ralph Isaacs, and T. Richard Blurton. (2000). *Burma and the Art of Lacquer*. Bangkok: River Books. p. 81.

ตารางที่ 4 แสดงตัวอย่างลายแต้มดอกของล้านนา

รูปแบบลายแต้มดอก	
ไยม้วนปลายปีกไก่	ดอกก่ากอกใบบัวมน
เสียงปีกแซม	ดอกমনซอนไยปีกไก่
ดอกก่ากอกไยกาบแบ่งสร้อยมุก	บัวซอนไยหางไก่ซอนใบ
ดอกกระถินไยกาบ	ดอกก่ากอกไยหางไก่
ไยปีกไก่	ลายสันปาดอง
ดอกก่ากอกแซมใบไผ่	กาบดอกบัวซอน
มนบัวบาน	บัวตองซอน
บัวซอนเล็ก	กาบคนดอก
	ซอนดอกกาบ
	ลายพุ่มดอกม้วนใบมน

ที่มา: นิพันธ์ แสงแก้ว. ผู้คัดลอกลาย.

ขนมหมากหรือเขียนหมาก

หีบผ้า

ภาพที่ 15 แสดงตัวอย่างลวดลายโบราณบนงานเครื่องเงินเทคนิคลายแต้มดอกของล้านนา

ที่มา: ชิ้นงานเครื่องเงินจากร้านวิชัยกุลเครื่องเงิน. บันทึกภาพโดย ตระกูลพันธ์ พัทธเมธา.

สรุปได้ว่า ลวดลายงานเครื่องเงินล้านนา แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ลวดลายไทยใช้เทคนิคการเขียนลายทองรดน้ำ ลวดลายประยุกต์จากธรรมชาติใช้เทคนิคการเขียนสี และลวดลายโบราณ ประกอบด้วยการใช้เทคนิคการขุดลาย (ฮายดอก) และเทคนิคการแต้มดอก ซึ่งลวดลายเครื่องเงินล้านนาแต่ละประเภทเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ลวดลายโบราณการฮายดอกและแต้มดอกจะเป็นยุคแรก ๆ ของงานเครื่องเงิน ในปัจจุบันมีการผลิตที่น้อยลงเนื่องจากขาดช่างฝีมือ ส่วนลายไทยเทคนิคลายทองรดน้ำนั้น ในระยะต่อมาทางศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือได้นำมาอบรมถ่ายทอดให้กับผู้ผลิตงานเครื่องเงิน และเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน และการใช้เทคนิคการเขียนสีลวดลายประยุกต์จากธรรมชาติเป็นการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย และขั้นตอนเทคนิคการเขียนลายไม่ซับซ้อนและใช้เวลาไม่มากเท่ากับเทคนิคลายทองรดน้ำ ลายขุด และการแต้มดอก

สรุปและอภิปรายผล

งานหัตถกรรมเครื่องเงินที่ได้กล่าวมานั้น ถือเป็นเอกลักษณ์งานเครื่องเงินล้านนาของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการสร้างสรรคงานเครื่องเงิน

ในอดีตเกิดจากภูมิปัญญาของชาวไทยเงินที่ ได้ถูกกวาดต้อนมาจากเมืองเชียงตุงในสมัยพระเจ้ากาวิละ มีการสร้างสรรค์งานเครื่องเงินที่ใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นของใช้ต่าง ๆ ภายในครัวเรือนที่สร้างขึ้นจากวัสดุธรรมชาติภายในท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาที่ได้จากการถ่ายทอดกันมารุ่นสู่รุ่น จนกระทั่งได้พัฒนาเป็นงานหัตถกรรมของชุมชน มีการผลิตเพื่อวางจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่น แต่ในปัจจุบันมีการใช้งานเครื่องเงินลดน้อยลง เนื่องจากบริบทของสังคมและวิถีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมเมืองมากขึ้น โดยนวน้อย บุญวงษ์ [13] ได้กล่าวว่ งานออกแบบประเภทใหม่ ๆ จะเกิดขึ้นเนื่องจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนเริ่มมีความเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สภาพสังคมและเศรษฐกิจก่อให้เกิดความต้องการอย่างใหม่ซึ่งงานออกแบบเดิมที่เป็นอยู่มีรูปแบบ ลวดลาย และประโยชน์ใช้สอยไม่เหมาะกับการใช้งานในปัจจุบัน ประกอบกับเครื่องเงินมีราคาแพงและถูกทดแทนด้วยของใช้ที่ทำจากวัสดุสมัยใหม่ จึงทำให้ความนิยมในการใช้งานเครื่องเงินในวิถีชีวิตลดน้อยลง เป็นสาเหตุให้การผลิตและจำหน่ายงานเครื่องเงินไม่แพร่หลายและนับวันจะลดน้อยลงไปทุกที แต่เนื่องจากงานหัตถกรรมเครื่องเงินแสดงถึง

ความเป็นศิลปหัตถกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวล้านนา หน่วยงานของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยกันอนุรักษ์ ส่งเสริมสนับสนุนการผลิตเครื่องเขินล้านนา รวมถึงช่างฝีมือผู้สร้างสรรค์งานเครื่องเขิน และการพัฒนารูปแบบงานเครื่องเขินให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน เป็นลักษณะงานเครื่องเขินร่วมสมัยควบคู่ไปกับการอนุรักษ์รูปแบบงานเครื่องเขินล้านนา เพื่อไม่ให้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษสูญหายไป

คุณค่าของงานหัตถกรรมเครื่องเขินล้านนาจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์รักษาไว้ ซึ่งจะบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาต่าง ๆ ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและความเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีตที่สามารถนำ

ข้อมูลหลักฐานใช้อ้างอิงได้ทางด้านวิชาการได้แก่ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของงานเครื่องเขิน รูปแบบงานเครื่องเขินและลวดลายเครื่องเขิน ที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวล้านนา ซึ่งจะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อคนรุ่นหลังได้ศึกษาภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้ของบรรพบุรุษ นำข้อมูลหลักฐานใช้อ้างอิงได้ทางด้านวิชาการได้แก่ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาของงานเครื่องเขินรูปแบบงานเครื่องเขินและลวดลายเครื่องเขินที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวล้านนา ซึ่งเป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อคนรุ่นหลังได้ศึกษาภูมิปัญญาที่เป็นองค์ความรู้ของบรรพบุรุษ

เอกสารอ้างอิง

- [1] ศรีศักร วัลลิโภดม. (2545). *ประวัติศาสตร์โบราณคดีของล้านนาประเทศ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์นครพริ้นติ้งเซ็นเตอร์.
- [2] ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือ. (2537). *เครื่องเขิน*. เชียงใหม่: ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคเหนือ.
- [3] ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- [4] ศรีประพันธ์ ฟุ้งเกียรติ. (2521). *รักและกรรมวิธีการผลิตเครื่องเขิน*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.
- [5] หัทธิชนา ปฐมสุข, และสุวิภา พงษ์ปวน. (2536). *เครื่องเขินพม่า*. รายงาน ภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- [6] วิถี พาณิชพันธ์. (2544). *ศิลปะเครื่องเขินล้านนา*. เชียงใหม่: มิ่งเมืองนวัตน์.
- [7] วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2546). *พจนานุกรมหัตถกรรมเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- [8] Deng, Fuxing Huang Lau. (1999). *Chinese Fine Arts*. Beijing: Culture and Art Publishing House.
- [9] Sung, Lung-huei. (n.d.). *Chinese Art Treasures*. Taiwan: Mao Chi-kuo Tourism Bureau.
- [10] วีรพันธ์ นิลदानวงศ์, และศรีประพันธ์ ฟุ้งเกียรติ. (ม.ป.ป.). *เครื่องเขิน*. เชียงใหม่: ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคเหนือ.
- [11] สรัสวดี อ๋องสกุล. (2539). *ประวัติศาสตร์ล้านนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ พริ้นติ้ง.
- [12] Fraser-Lu, Sylvia. (2000). *Burmese Lacquerwear*. 2nd ed. Bangkok: Orchid Press.
- [13] นวลน้อย บุญวงษ์. (2539). *หลักการออกแบบ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.